

belőle, mint a jelenleg futó televíziós verziókból.

Székelyszolyva lakói ugyanis egytől egyig szeretetre méltó, mulatságos, jellemes, ám szó, ami szó, némiképp nagy természetű emberek. Haklik alakjai hús-vér figurák, jól kidolgozott, hiteles személyiségekkel, még ha időnként áldozatul esnek is a szerző romantizáló hajlamának. A *Big Székely Só* valóban felmutatja mindazon esszenciális jellemzőket, amelyek a székelységről alkotott, főként Tamási-regények és székely viccek által táplált köztudatban léteznek. Ebből a hozzáállásból pedig egy percre sem esik ki a szerző. A nyelvi gazdagság, az anyaországiak számára olyankor szokatlannak tűnő, gyönyörködtető mondatszerkesztés, és a minden szót valamilyen sajátos íróniával átítató humor teszi élvezetessé a történetet, nem is beszélve a székelyszolyvaiak életének hétköznapióságukban is mulattató epizódjairól, amelyek kitöltik a nem túl gyorsan pergő események láncolatát.

Hakliknak óriási kiugrás a kötet, ugyanakkor az eddig (az újságírás mellett) szépíróként számon tartott szerző számára nem lesz egyszerű kilépni a szórakoztató irodalmat alkotó író szerepéből. Mert bár az első laptól az utolsóig igényes, szellemes és tartalmas prózáról van szó, műfajilag nem terjednek túl a keretei a szórakoztató regényén. Ami természetesen nem csökkenti a mű értékét, ugyanis Haklikon nem is látszik

a görcsös igyekezet, hogy e mostani bravúrával többre törekedne, mint hogy szórakoztatva gondolkodtassa el az olvasót.

A regény legfőbb erénye, hogy megfelelő kontrasztot nyújtva, már-már drámai erővel mutatja be a szeretnivalóan és talán irigylésre méltóan egyszerű életet élő székelyszolyvaiak szembesülését a globalizmus szabados értékrendjével. A népmesei fordulatoktól sem mentes *Big Székely Só* lendületesen megírt, szórakoztató és bölcs könyv, melynek olvasása közben és után úgy érezzük, mi is szeretnénk kicsit székelyek lenni.

FALVAI MÁTYÁS

(*Ulpius-ház Könyvkiadó, Budapest, 2006, 244 oldal, 2580 Ft*)

ESTERHÁZY PÉTER:

Utazás a tizenhatos mélyére

És a nyolcadik napon Isten megteremté a futballpályát, és az emberek boldogan játszani kezdenek, és látá Isten, hogy ez jó. Vegyünk egy füves területet („vonalakkal, zölddel, igen, egy futballpályát”), amelynek pontos méretei: 100-szor 100 yard, azaz négyzet alakú. Nevezzük el ezt fikciónak. Ez az a tér, ahol egyszerre vagyunk az 1954-es berni német–magyar (ne

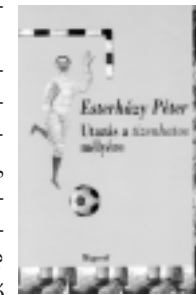
feledjük, az eredmény 3:2 a magyarok javára) és a 2005-ös megye kettőn, a lelátókon tolonganak az *endekás csajok* („Önök azt el sem tudják képzelni, milyenek voltak, mi mindent tudtak és mertek... [...] Emberségek voltak, humánusak, kedvesek és áldozatkészek, és számomra ismeretlen okból nagy becsben tartották a magyar férfit mint magyart s mint férfit”), a büfében kevéssé átsült kebab és meleg sör (a teremtés elhibázott szegmense) kapható, a mellettünk ülő Heidi Klum

lebbenti a lenge szellő. A regény utazásra buzdítja az olvasót (mind térben, mind időben), az utazás téjé pedig nem más, mint a magyar futballra rálátó tekintet megképződése. A labda (pöttyös, bőr? etc.) átveszi az elbeszélő

szerepét, az *Ich-Erzähler* („én, jelentős futballista családból származik, maga is jó nevű negyedosztályú futballista [volt], aki melleleg, mint egy szabad idejében írogat”) erőteljes hangsúlya csak látszólagos, valójában önreflexív módon maga a futball (és annak minden szereplője) válik önmaga történetmondójává. Aki mesél, az maga Puskás, Hidegkuti, Liebrich és a történelem.

Esterházy Péter új regényében a futballt (mint olyat) emeli be a prózájába. „Egyszerű történet, 100 oldal” (a regényben szereplő szemé-

lyek a képzelet szülőttei, minden – a valósággal való hasonlóság – csak a véletlen műve). Lenyűgöző hagyomány, amelybe a szöveg bekapcsolódik (hogyan csak két nevet említsek: Peter Handke, Mándy Iván), irodalom és futball csak látszólag egymástól távol álló dolgok (az irodalmi futballcsapat tagjai: Camus, Nabokov etc.). Hidegkuti lehetett volna akár író is (“akkor ő, mondjuk, lépett egyet hátra, épeszű ember, aki ért a futballhoz, egy unsereineren ilyet nem csinált volna, csak egy Hi-

degkuti, és teremtett ezáltal rögtön egy másik, új teret, amelynek új esélyeit azután már én is fölismertem, vagyis csak oda kellett neki passzolnom, és gól. [...] Igen tanulságos egy írőember számára. Nem a kéznél lévők közül, a rendelkezésre állók közül a

legjobbat kiválasztani, hanem a legjobbat megteremteni: új teret”).

A futballpálya tehát nem csupán játéktér, hanem az előbbieket folyamánként legalább annyira nyelvi tér is. Jelen könyv szerzője előbb volt futballista, mint író, kötete pedig a futball poétikáját és a poétikamint-futballmeccs 90 percét (plusz rájátszás) egyaránt felvázolja. De legalább ilyen erősen, hangsúlyosan jelenik meg a történelem is. Az a folyamat, amely „bedarálta” e nagyívű magyar sport életét (és azok életét, akik ehhez a sporthoz kapcsolód-

tak). A könyv alapkoncepciója, feltevése: minden nemzet megismerhető a maga futball-hagyományáról („Mindenesetre úgy fogok tenni, mintha igaznak tartanám, hogy egy ország megismerhető a futballjáról. A klicsék, a közhelyek valóban fölismerhetők”); a magyar ún. „csúnya beszéd” leleményes képalkotása legalább annyira része a játéknak, mint a bíró vagy a kapufa.

A szöveg finom eleganciával mutatja az utat, a Tandoritól Puskásig, vagy a Thomas Manntól Vargazoliig (sic!) oda-vissza tartó játékeret. „Puskás az első posztmodern, Puskás, aki nincs is, csak a róla szóló eléképzések vannak, a tiszta lap, amelyre bárki bármit írhat, a népmesei hős, aki helyettünk győz.” A könyv tehát irodalomtörténeti ajánlat is (a bíró mint irodalmár képet most nem elemezném behatóbban). Tézis és konklúzió: a kötény (vagy németül *Tunnel-Trick*) az a poétikai alakzat...

KOVÁCS PÉTER

(Magvető Kiadó, Budapest, 2006,
148 oldal, 1990 Ft)

HÁY JÁNOS:

Házasságon innen és túl

Háy János új könyve nem súlyos könyv. De nagyon mély. Címéhez

híven témája a házasság, a partnerkapcsolat, a szakítás, a válás, a gyerekek. Ezek persze csupán az elsődleges témák. Van egy másik, fajsúlyosabb problémagócokat fejtegető témakör is a novellák mögött: korunk kapcsolati értékválsága. Háy János egyik rétegben sem mond újat. Az emberek szerelmesek lesznek és házasodnak, e kettőt gyakran egymástól függetlenül teszik, megcsalnak és megcsalottnak, gyűlölnek, megöregszenek, meghalnak. Ezt tudtuk. Másfelől: az emberek önzők, felszínesek, önhazugok vagy csak úgy hazugok, előjel nélkül, gyengék, akaratosak, szomorúak, kétségbeesettek és magányosak. Ezt is tudtuk.

Miközben azonban Háy János részvétlenül objektív élettörténet-törödékeit olvassuk, ezek az evidenciák kínzó és eleven valósággá állnak össze a fejünkben, egyszersmind kényelmetlen önismereti tanulságokkal szolgálnak számunkra. Háy nem törekszik többre, mint hogy a mindennapi élet jól ismert urbánus díszletei közül kiragadjon a leginkább esszenciális figurákat, leginkább esszenciális értékrendjükkkel és leginkább esszenciális mondataikkal, gondolataikkal. „Leginkább esszenciális” helyett azt is mondhatnánk persze, hogy legbanálisabb. Amivel egyszersmind azt is mondjuk: a legvalódibb, legáltalánosabb, legjellemzőbb. Háy szereplőinek nincsenek neveik sem, a szerző úgy emle-